

Pieśń XIX (Żal mi cię, niebogo...)

JAN KOCHANOWSKI

PIEŚNI, KSIĘGI PIERWSZE

*Pieśń XIX*¹

Żal mi cię, niebogo,
Że nie masz nikogo,
Co by cię przestrzegł; słuchaj ale mało²,
A potym uczyń, coć sie będzie zdało.

Bodaj sie przepadło
To twoje zwierciadło:
Bo tobą szali, a ty sie nie czujesz³,
Dawno sie nie swej twarzy przypatrujesz.

Popatrz miedzy szoty
prawdziwszej roboty⁴:
Ujrzysz tam i płeć⁵ chropawą, i zęby
Nieprawie⁶ białe, jeno uchyl gęby⁷.

Więc i lat tak snadnie⁸
Mamka-ć nie ukradnie⁹;
Bo łącno zliczysz pod oczyma karby¹⁰,
Tego nie zetrą i weneckie farby¹¹.

Aż sie za cię wstydzę,
Gdy cię w tańcu widzę.
Ano wiem, czemuś mi sie nie udała¹²:
Prosto jakobyś młodym przyganiała¹³.

Takżeć i te stroje
Jakoby nie twoje;

¹Ks. 1, Pieśń XIX — pieśń zawiera motywy z licznych utworów Horacego (*Carmina I 25, III 15, IV 13*; epody 8 i 12). [przypis redakcyjny]

²ale mało — choć przez chwilę. [przypis redakcyjny]

³tobą szali, a ty sie nie czujesz — oszukuje cię, a ty nie dostrzegasz, jak jest z tobą naprawdę. [przypis redakcyjny]

⁴Popatrz miedzy szoty prawdziwszej roboty — poszukaj między kupcami bardziej prawdopodobnego wyrobu, tj. lustra („szot” od „Szkot”; Szkoci byli znani w Polsce jako kupcy). [przypis redakcyjny]

⁵płeć — daw. cera. [przypis redakcyjny]

⁶nieprawie (starop.) — nie całkiem. [przypis redakcyjny]

⁷uchyl gęby — otwórz usta („gęba” nie ma w języku szesnastowiecznym znaczenia pejoratywnego). [przypis redakcyjny]

⁸snadnie — łatwo. [przypis redakcyjny]

⁹lat (...) / Mamkać nie ukradnie — zwrot różnie tłumaczony: „nie ujmie ci lat to, że młodą osobę przedstawisz jako swoją mamkę” (L. Ślękowa); „niełatwo mamce mówić, że masz mniej lat” (T. Sinko). [przypis redakcyjny]

¹⁰karby — zmarszczki. [przypis redakcyjny]

¹¹weneckie farby — luksusowe kosmetyki sprowadzane z Wenecji. [przypis redakcyjny]

¹²mi się nie udała — nie spodobała mi się. [przypis redakcyjny]

¹³młodym przyganiać — współzawodniczyć z młodymi. [przypis redakcyjny]

Tyś sie ubrała prawie wedle świata,
A to za krzywdę biorą twoje lata¹⁴.

Nie przeciw sie¹⁵ Zosi,
Bo tę miłość nosi,
Że musi skakać jako sarna w lesie;
A nie sromota, co komu czas niesie.

Tobie na tve lata
Czas poprzestać świata¹⁶;
Cudniej¹⁷ ci będzie prząść kądziel niż w wieńcu
Siedzieć za stołem, babie przy młodzieńcu.

¹⁴*A to za krzywdę biorą twoje lata* — będąc już w takim wieku, wyrządzasz sobie (ściślej: swojemu wiekowi) krzywdę. [przypis redakcyjny]

¹⁵*Nie przeciw sie* — nie naśladowaj, nie chciej dorównać. [przypis redakcyjny]

¹⁶*poprzestać świata* — wyrzec się świata. [przypis redakcyjny]

¹⁷*cudniej** — bardziej stosownie (inny odcień znaczeniowy niż dzisiaj). [przypis redakcyjny]

Wszystkie zasoby Wolnych Lektur możesz swobodnie wykorzystywać, publikować i rozpowszechniać pod warunkiem zachowania warunków licencji i zgodnie z *Zasadami wykorzystania Wolnych Lektur*.

Ten utwór jest w domenie publicznej.

Wszystkie materiały dodatkowe (przypisy, motywy literackie) są udostępnione na *Licencji Wolnej Sztuki 1.3*. Fundacja Wolne Lektury zastrzega sobie prawa do wydania krytycznego zgodnie z art. Art.99(2) Ustawy o prawach autorskich i prawach pokrewnych. Wykorzystując zasoby z Wolnych Lektur, należy pamiętać o zapisach licencji oraz zasadach, które spisaliśmy w *Zasadach wykorzystania Wolnych Lektur*. Zapoznaj się z nimi, zanim udostępnisz dalej nasze książki.

E-book można pobrać ze strony: <http://wolnelektury.pl/katalog/lektura/piesni-ksiegi-pierwsze-piesn-xix>

Tekst opracowany na podstawie: *Pieśni Jana Kochanowskiego księgi dwoje*, Drukarnia Łazarzowa, Kraków, 1586

Wydawca: Fundacja Nowoczesna Polska

Publikacja zrealizowana w ramach projektu Wolne Lektury (<http://wolnelektury.pl>). Reprodukacja cyfrowa wykonana przez Bibliotekę Narodową z egzemplarza pochodzącego ze zbiorów BN.

Opracowanie redakcyjne i przypisy: Aleksandra Sekuła, Olga Sutkowska, Piotr Wilczek.

Wesprzyj Wolne Lektury!

Wolne Lektury to projekt fundacji Wolne Lektury – organizacji pożytku publicznego działającej na rzecz wolności korzystania z dóbr kultury.

Co roku do domeny publicznej przechodzi twórczość kolejnych autorów. Dzięki Twojemu wsparciu będziemy je mogli udostępnić wszystkim bezpłatnie.

Jak możesz pomóc?

Przekaż 1,5% podatku na rozwój Wolnych Lektur: Fundacja Wolne Lektury, KRS 0000070056.

Wspieraj Wolne Lektury i pomóż nam rozwijać bibliotekę.

Przekaż darowiznę na konto: [szczegóły na stronie Fundacji](#).